

Grondwater-
beschermingsgebied

Bodemverontreiniging
direct melden a.u.b.
tel. 0800-9986734

Goede kwaliteit drinkwaterbronnen

Het Nederlandse kraanwater behoort kwalitatief gezien tot het beste ter wereld. Schone bronnen voor drinkwater zijn daarvoor essentieel. Maar de kwaliteit van grond- en oppervlaktewaterbronnen staat onder toenemende druk door vervuiling door landbouw, industrie en huishoudens. Een reeks oude en nieuwe verontreinigingen bereikt onze bronnen: medicijnresten en industriële stoffen, (restanten van) bestrijdingsmiddelen, nitraat en oude bodemverontreinigingen. Andere bedreigingen voor de waterkwaliteit zijn: microplastics, nanomaterialen en nog onbekende 'opkomende' stoffen als pyrazool, PFAS, en GenX-gerelateerde stoffen. Volgens de Europese Kaderrichtlijn Water mag de kwaliteit van de bronnen niet achteruitgaan en moet met eenvoudige zuivering drinkwater kunnen worden gemaakt. De realiteit is momenteel echter heel anders...

Ria Doedel, PWN.

Oppervlaktewater

‘Permanente aandacht voor bescherming van onze bronnen’

Het Nederlandse kraanwater behoort kwalitatief gezien tot het beste ter wereld. Schone bronnen voor drinkwater zijn daarvoor essentieel. Maar de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater waarmee drinkwater wordt gemaakt, staat onder toenemende druk. Volgens de Europese ambitie, vastgelegd in de Kaderrichtlijn Water (KRW), mag de kwaliteit van de bronnen niet achteruitgaan en moet deze uiterlijk in 2027 voldoen aan een aantal eisen. Nederland voldoet hier nog niet aan.

De KRW moet ervoor zorgen dat de kwaliteit van het water sterk verbetert, zodat er minder zuivering nodig is om drinkwater te maken. Ria Doedel is algemeen directeur ad interim bij drinkwaterbedrijf PWN, dat voor 1,7 miljoen inwoners van Noord-Holland drinkwater maakt uit oppervlaktewater. Ze beschrijft welke uitdagingen er bij PWN – en andere drinkwaterbedrijven die oppervlaktewater als bron gebruiken – spelen op het gebied van waterkwaliteit.

Doedel: ‘PWN neemt water in uit het IJsselmeer en het Lekkanaal: in beide gevallen wordt dat grotendeels aangevoerd door de Rijn. In dit oppervlaktewater komen nog veel stoffen voor die er gewoonweg niet in thuishoren, zoals bestrijdingsmiddelen, medicijnresten en andere antropogene stoffen. Dat betekent dat onze inspanning om van dat oppervlaktewater zuiver en betrouwbaar drinkwater te maken steeds groter wordt, in plaats van kleiner, zoals de KRW voorschrijft. Met name de slecht afbreekbare, persistente mobiele (PMT) stoffen baren ons grote zorgen.’

‘Daarbij komt dat we door de klimaatverandering langere droge perioden hebben, waardoor de afvoer van de rivieren gedurende lange perioden laag is. Omdat de vracht ongewenste stoffen in een droge periode niet afneemt, stijgt dan per saldo het percentage verontreiniging van het rivierwater. Dit maakt onze zuiveringsopgave ook weer ingewikkelder.’

Chloride-problematiek

‘PWN is voor 70% van de productie afhankelijk van het IJsselmeer, waar behalve de verontreiniging door ongewenste stoffen ook nog iets anders speelt: verzilting. In de warme, droge zomer van 2018 hebben we een paar keer de inname moeten staken, omdat de chlorideconcentratie van het IJsselmeerwater te hoog was om er met de bestaande technieken drinkwater van te maken. Hierna zijn de contacten tussen ons en de beheerder van het IJsselmeer, Rijkswaterstaat, geïntensiveerd. Sindsdien delen we kennis, data en ervaringen om te voorkomen dat de chlorideconcentraties opnieuw te hoog worden. We beschikken nu over een verbeterd meetnet om verhoogde concentraties tijdig te kunnen signaleren en maatregelen te treffen als dat nodig is.’

‘Verder onderzoeken we de mogelijkheden van een ‘klimaatbuffer’ in het IJsselmeer. Het doel daarvan is om onze belangrijkste zoetwaterbron te behouden als robuuste, stabiele bron door voorraadvorming en natuurlijke zuivering. We kunnen dan beschikken over voldoende water met de juiste kwaliteit om betrouwbaar drinkwater van te produceren. Ook in tijden van aanhoudende droogte en hitte zoals in 2018 en bij mogelijke incidenten.’

Steeds meer antropogene stoffen

‘Enkele jaren geleden moesten verschillende drinkwaterbedrijven de inname uit de Maas staken vanwege een grote verontreiniging met – wat later bleek – pyrazool, een stof die bij het chemische complex Chemelot in Limburg was geloosd. Hierna is er gelukkig veel regelgeving opgesteld om dit soort incidenten te voorkomen c.q. er snel op te kunnen reageren. Maar de hoeveelheid antropogene – dus door de mens voortgebrachte – stoffen in het oppervlaktewater blijft zorgelijk. Vaak hebben de drinkwaterbedrijven daarbij de functie van het kanariepietje in de mijnen: wij merken als eerste

als er iets mis is met de waterkwaliteit, omdat wij die permanent monitoren en controleren.’

Veelbelovende initiatieven

‘Er zijn gelukkig veel initiatieven om deze situatie aan te pakken, zoals het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer of de Schone Maaswaterketen. Samen met de waterschappen zijn alle zogenoemde ‘hotspots’ in kaart gebracht: de rioolwaterzuiveringen (rwzi’s) waar in het effluent de meeste verontreiniging werd geconstateerd. Vervolgens is per zuivering onderzocht wat de beste aanpak is om dit terug te dringen. Hierbij hebben de drinkwaterbedrijven en de waterschappen nauw samengewerkt en is ook veel kennis gedeeld. Zo hebben sommige rwzi’s een extra zuivering met actieve kool toegepast, een methode die de drinkwatersector al decennia gebruikt.’

Permanente aandacht nodig

‘Om de KRW-doelen te halen zullen er op alle overheidsniveaus nog flinke stappen moeten worden genomen. Het begint bij de rijksoverheid, die verantwoordelijk is voor het totale watersysteem. Op dit niveau moeten duidelijke normen en richtlijnen worden opgesteld. Deze moeten vervolgens op provinciaal, regionaal en lokaal niveau worden verwerkt in de omgevingsvisies en doorvertaald in de omgevingsverordeningen en de lozingsvergunningen. We pleiten als sector voor meer transparantie over te lozen stoffen en verbetering van beleid en uitvoering van de vergunningverlening. Het belang van de bescherming van de bronnen voor de drinkwaterproductie moet worden opgenomen in de afgegeven lozingsvergunningen en hierop zal ook streng gehandhaafd moeten worden.’

Regionaal maatwerk

‘En als dit eenmaal onder controle is, zullen we er permanent aandacht voor moeten houden, want deze problematiek verandert wel, maar verdwijnt niet. Ik denk dat de bevoegdheden goed en helder verdeeld zijn, maar dat het instrumentarium per bestuurslaag nog wel beter op elkaar kan worden afgestemd, zodat de bronbescherming en kwaliteitsaanpak een sluitend geheel wordt. Het is essentieel dat er generieke regelgeving is op dit gebied, maar uiteindelijk moet je het met elkaar, in de regio aanpakken, met lokaal maatwerk.’

Wat is de rol van de drinkwatersector bij dit proces?

Doedel: ‘De drinkwaterbedrijven delen de gegevens uit hun continue kwaliteitsmonitoring met de toezichthouders: Rijkswaterstaat, de provincies en de waterschappen. Ook kunnen wij onze kennis van waterzuivering delen, zoals bijvoorbeeld is gebeurd in de Schone Maaswaterketen en Ge(o)zond water. Daarnaast zullen wij permanent aandacht blijven vragen voor het belang van bescherming van de bronnen voor de drinkwatervoorziening.’

‘Wij zetten daarbij in op een aanpak bij de veroorzakers van vervuiling, onder het motto ‘Wat er niet in komt, hoeft je er ook niet uit te zuiveren’. Daarmee bescherm je ook het ecosysteem in het oppervlaktewater, dat zwaar te lijden heeft van alle vervuiling. In 2020 heeft Nederland een Rijnministersconferentie georganiseerd, waarbij een reductie van de verontreinigingen van 30% is afgesproken. Het zou mooi zijn als we een soortgelijke internationale afspraak voor de Maas kunnen bewerkstelligen.’

Leo Hendriks, WMD.

Grondwater

‘Overheid: zorg dat wij ons werk goed kunnen doen’

Steeds vaker zien de drinkwaterbedrijven verontreiniging in het water dat zij als basis gebruiken voor de productie van drinkwater. Zo ook in Drenthe, waar WMD van grondwater al bijna 125 jaar heerlijk en gezond drinkwater maakt voor een half miljoen particuliere en zakelijke klanten. Maar dat wordt met de dag ingewikkelder, legt algemeen directeur Leo Hendriks van WMD uit.

‘Wij komen de laatste jaren de concrete gevolgen van decennialang gebruik van bestrijdingsmiddelen en andere chemicaliën uit de industrie en de landbouw tegen in onze grondwaterputten. Die stoffen zijn de afgelopen 40 of 50 jaar vanaf het maaiveld de bodem ingezakt en hebben nu ook het diepere grondwater bereikt. Uiteraard zuiveren wij tijdens ons productieproces de ongewenste stoffen uit het water, maar dat lukt niet meer met de reguliere technieken. Er zijn geavanceerde methodes nodig, zoals actieve kool of zelfs membraanfiltratie. Met als bijkomend nadeel dat we tot 20% water verliezen bij het filtratieproces, tegen 3 of 4% bij normale zuivering. Dat betekent dat we meer water en dus op den duur meer bronnen nodig hebben, meer winningen moeten ontwikkelen, onze installaties moeten uitbreiden, grond moeten aankopen en meer kosten moeten maken voor energie. En dat terwijl we juist zuiniger met water willen omgaan en slechts een eenvoudige zuivering willen toepassen, conform de afspraken in de Kaderrichtlijn Water. Een ongewenste situatie dus.’

Bronnen beschermen

‘Onze grootste uitdaging is onze bron – het grondwater – schoonmaken, schoon houden en beschermen tegen ongewenste invloeden van buitenaf. Het Nederlandse drinkwater is van de hoogste kwaliteit en de drinkwaterbedrijven staan aan de lat om dat zo te houden. Maar dat wordt steeds lastiger. Zelfs als er morgen zou worden gestopt met alle gebruik en lozingen van chemicaliën, bestrijdingsmiddelen, mest en medicijnen, dan zouden we die stoffen nog minimaal 30 jaar in het grondwater bij onze winningen tegenkomen. Water is een onderdeel van de grote kringloop van het leven: alles wat wij in het water gooien, in de grond stoppen of in de lucht blazen, komt vroeg of laat weer op ons pad.’

Toezicht en handhaving

‘Het is dus zaak dat wij – als maatschappij – verstandiger en duurzamer omgaan met onze leefomgeving. Daarbij is voor het grondwater een belangrijke rol weggelegd voor de waterbeheerders: het Rijk, de provincies, de waterschappen, de gemeenten en de drinkwaterbedrijven. Wij zullen er samen voor moeten zorgen dat de bestaande kwaliteitsdoelen uit de Kaderrichtlijn Water gehaald worden. Niet alleen door het opstellen van maatregelen, maar vooral ook door toezicht op de naleving van de regels, en – waar nodig – handhaving. Het is mijn indruk dat al deze partijen hun taak serieus opvatten en hun best doen om de doelen te bereiken. Maar dit is een complexe materie met veel verschillende belangen, waardoor de resultaten maar langzaam zichtbaar worden.’

Hoe zijn de taken en verantwoordelijkheden op het gebied van grondwater verdeeld tussen Rijk en regio?

Hendriks: ‘De provincies zijn primair verantwoordelijk voor het grondwater, maar het Rijk heeft een belangrijke regierol op zowel het gebied van kwantiteit als kwaliteit. Er is behoefte aan nationaal beleid over bronbescherming en daarnaast duidelijke richtlijnen voor bijvoorbeeld nitraatuitstoot, het gebruik van bestrijdingsmiddelen en vervuiling door de industrie en landbouw. Het is belangrijk dat het Rijk hier een duidelijke positie inneemt. Deze regelgeving moet ook goed aansluiten bij het instrumentarium van de provincies, de waterschappen en de gemeenten. Helaas schort het daar in de praktijk nog wel eens aan.’

Vooruitziende blik

‘Wij hebben in Nederland onze landbouw verregaand geprofessionaliseerd en geïndustrialiseerd. Dat heeft voordelen voor de economie, maar nadelen voor de natuur en ons leefmilieu. Gezien de politieke discussie van de afgelopen tijd denk ik dat de tijd is aangebroken om de huidige manier van landbouw tegen het licht te houden, om te zien of dat nog wel houdbaar is in de toekomst. Het is immers nu wel duidelijk dat deze manier van landbouw bedrijven niet zonder gevolgen is voor de natuur, het water en de bodem.’

‘Het is van groot belang dat de overheid de voorwaarden creëert en in stand houdt die garanderen dat de drinkwaterbedrijven hun werk goed kunnen doen, zoals dat al meer dan 150 jaar gebeurt. Dat wij nu zulk schoon en betrouwbaar drinkwater kunnen maken, is het gevolg van juiste keuzes die in het verleden zijn gemaakt, vanuit een vooruitziende blik. Ik denk dat we op een punt zijn aangeland waarin wéér van die goede keuzes nodig zijn, zodat we over 50 jaar kunnen zeggen: ‘Dat hebben ze toen goed gezien!’

Wat zou de rol van de drinkwatersector moeten zijn?

Hendriks: ‘De drinkwaterbedrijven kunnen een rol spelen bij de bewustwording over de gevolgen van verontreiniging van het water en de bodem. Doordat wij de waterkwaliteit continu monitoren, zien wij als één van de eersten de gevolgen voor het oppervlakte- en het grondwater van nitraatuitspoeling, van het gebruik van bestrijdingsmiddelen, de vervuiling door industrie of van het lozen van chemicaliën. En de drinkwaterbedrijven ondervinden er ook de negatieve gevolgen van: extra zuivering, een hoger energieverbruik, hogere kosten. Kosten die uiteindelijk worden betaald door de klant.’

‘Een voorbeeld is de investering in de extra zuivering die vanwege verontreinigingen in de bodem nodig is bij onze productielocatie Noordbargeres in Emmen: 7,5 miljoen euro. We schatten in dat dit leidt tot een verhoging van het vastrecht met een paar euro per jaar. De drinkwaterprijs per liter zal dus maar heel licht stijgen. Maar als we op den duur vergelijkbaar moeten investeren op alle twaalf WMD-productielocaties, gaat het alleen bij ons al om een totaalbedrag van tussen de 50 en 100 miljoen euro. De drinkwatertarieven stijgen dan met ten minste 30%.’

Concrete oplossingen

Een andere rol voor de drinkwaterbedrijven is het aandragen van concrete oplossingen, bijvoorbeeld het nog beter schoonhouden van de waterkringloop en het duurzaam aanvullen van het grondwater. In nauwe samenwerking met de provincie kijken wij naar de beste manier om onze onttrekkingsvergunningen te optimaliseren en indien nodig uit te breiden. Uitbreiding van onze winlocaties heeft niet alleen voordelen voor de drinkwaterproductie, maar ook voor de natuur. Doordat er strenge eisen gelden voor de toegestane activiteiten vormen onze waterwin- en grondwaterbeschermingsgebieden een prachtige groenblauwe buffer tegen ongewenste invloeden. Natuur en drinkwater gaan heel goed samen en versterken elkaar zelfs!’

Peter van 't Hoog, gedeputeerde Gelderland.

Grondwater

Gebiedsgericht werken aan circulair watersysteem

De provincies zijn het bevoegde gezag voor het verlenen van de grote onttrekkingsvergunningen voor grondwater, onder andere voor de drinkwatervoorziening. In een provincie zoals Gelderland wordt het drinkwater volledig gemaakt van grondwater. Het beschermen en beheren van de hoeveelheid en de kwaliteit daarvan is van groot belang voor de volksgezondheid en de economie. Peter van 't Hoog heeft als gedeputeerde onder meer water in zijn portefeuille.

Een belangrijk knelpunt in Gelderland zijn de diffuse verontreinigingen, aldus Van 't Hoog: 'We noemen dat vergrijzing van het grondwater: we komen op steeds meer plekken steeds meer ongewenste stoffen tegen in de bodem en daarmee ook in het grondwater. Denk aan medicijnresten, bestrijdingsmiddelen, zware metalen, PFAS en andere opkomende stoffen. De urgentie is hoog, maar die is moeilijk zichtbaar te maken, letterlijk ook, omdat de problemen zich onder de grond afspeelen.'

'Daarbij zitten wij als provincie in een lastige positie: we zijn wél verantwoordelijk voor de ondergrond, maar we beschikken niet altijd over de juiste bevoegdheden om adequaat op te treden. Zo houdt het Rijk zich bezig met het toelatingsbeleid voor chemische stoffen. Voor aanpassing daarvan is een nogal lange doorlooptijd nodig, waardoor we vaak achter de feiten aanlopen. Er komen namelijk zeer regelmatig nieuwe stoffen op de markt en in het milieu, waarvoor dan nog geen normen zijn. Als wij in onze provincie een gebied reserveren voor de waterwinning, willen we dat natuurlijk goed beschermen. Dat betekent dat je het gebruik van bepaalde stoffen daar wilt verbieden. Maar als de rijksoverheid voor die stoffen nog geen normen heeft opgesteld, zijn onze handen gebonden. En als er zich eenmaal verontreiniging in de bodem of het grondwater bevindt, is het zeer lastig om die nog te verwijderen. Daarom zien wij meer in preventie: 'Wat er niet in komt, hoeven we er ook niet uit te halen.'

Wat moet er volgens u gebeuren om de KRW-doelen tijdig te bereiken?

Van 't Hoog: 'De waterkwaliteit is de afgelopen decennia gelukkig al verbeterd, maar we zijn er nog lang niet. In grondwaterbeschermingsgebieden willen we dat de concentraties van nitraten, bestrijdingsmiddelen en industriële stoffen in de bodem echt gaan afnemen. En voor het oppervlaktewater geldt dat veel van het water – en daarmee van de verontreiniging – in onze provincie uit Duitsland komt. Een kleinere rivier zoals de Berkel stroomt aan Duitse zijde door intensief gebruikt landbouwgebied, waar meer resten van bestrijdingsmiddelen en mest in het water terecht komen dan wij wenselijk vinden. Dat bemoeilijkt het behalen van de ecologische doelen in die rivieren. Hier moeten nog echt stappen worden gezet. En verder komt er in veel gebieden in Gelderland grondwater via het netwerk van sloten in het oppervlaktewater terecht. Die oppervlaktewateren noemen we grondwaterafhankelijk. Maar als het grondwater verontreinigd is, dan kunnen de doelen in het oppervlaktewater niet gehaald worden. Hier gaat het ook meestal om verontreiniging met bestrijdingsmiddelen en mest uit de landbouw. In Nederland hebben we daarvoor bijvoorbeeld het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. Maar de agrarische sector is vooral gericht op het halen van de doelen van de Nitraatrichtlijn en niet zozeer die van de KRW, terwijl die lat veel hoger ligt. Er ligt hier dus nog een grote opgave.'

‘SCHOON GRONDWATER
RESERVEREN VOOR HOOG-
WAARDIGE PROCESSEN’

‘SCHOON GRONDWATER
MOET WEER EINDIGEN ALS
SCHOON GRONDWATER – EN
NIET ALS ZOUT ZEEWATER’

Regionale samenwerking

'Dat kunnen we uiteraard niet alleen, daar zijn alle ketenpartners bij nodig. Het Rijk stelt de nationale spelregels op het gebied van toelatingsbeleid en mestwetgeving op en zorgt voor handhaving. Rijkswaterstaat is beheerder van de rijkswateren. De provincies zijn verantwoordelijk voor het diepe grondwater en de waterschappen voor het ondiepe grondwater en de secundaire oppervlaktewateren. Maar veel belangrijker dan deze juridische afspraken, vind ik de regionale samenwerking tussen alle partners. Bij zo'n gebiedsgerichte aanpak werk je gezamenlijk vanuit de opgave, in plaats van dat je je eigen verantwoordelijkheden centraal stelt. Het is mijn ervaring dat je op die manier veel meer bereikt.'

Sámen werken aan water

'Een ander groot voordeel van gebiedsgerichte aanpak is dat álle belanghebbenden mee kunnen doen, dus ook de landbouw, het bedrijfsleven en de drinkwaterbedrijven. Dat is belangrijk voor het draagvlak, maar ook voor het begrip van wat we eigenlijk aan het doen zijn met ons grondwater. Want feitelijk haal je iets heel zuivers en kostbaars uit de bodem, gebruik je dat even – als drinkwater of om af te wassen, maar ook voor beregening van gewassen, of als koelwater in een fabriek – en dan voer je het snel af naar het oppervlaktewater en uiteindelijk naar zee...'

'Dat moet echt anders, daar is schoon water veel te waardevol voor. Ik denk dat we goed moeten kijken naar alternatieven voor laagwaardige toepassingen van drinkwater, zoals het koelen van machines of schoonmaken van gebouwen. Dan hou je vanzelf meer water over voor hoogwaardige toepassingen, zoals drinkwater. We zullen met z'n allen zuiniger moeten omgaan met het water waarover we kunnen beschikken: zoet water is een schaars en kostbaar goed.'

Op weg naar een circulair watersysteem

'We moeten daarom ook veel meer toe naar een circulair watersysteem. In dat opzicht verwachten wij ook veel van pilots zoals Vitens momenteel bij Epe op de Veluwe uitvoert. Hier worden de mogelijkheden onderzocht om gezuiverd oppervlaktewater te infiltreren in de bodem. Hiermee worden de grondwatervoorraden dan aangevuld. In dit kader is de provincie samen met de drinkwaterbedrijven nu ook bezig met het zoeken van geschikte locaties voor ondergrondse Aanvullende Strategische Voorraden (ASV's). Die zijn nodig om ook in de toekomst voldoende schoon water voor de drinkwaterproductie beschikbaar te hebben.'

Goede kwaliteit drinkwaterbronnen

Doel is een goede kwaliteit van drinkwaterbronnen.

Dit vraagt om blijvende aandacht voor waterkwaliteit en bescherming van bestaande drinkwaterwinningen, waaronder de aanvullende strategische voorraden en de nationale grondwatervoorraden.

Goede samenwerking en afstemming tussen de betrokken beleidsterreinen is van groot belang voor het borgen van de kwaliteit van drinkwaterbronnen. Deze samenwerking krijgt vorm in de implementatie van de herziene Europese Drinkwaterrichtlijn, het Actieprogramma Nitraatrichtlijn, de herijking van het grondwaterbeschermingsbeleid voor bestaande winning en via de gebieds- en rivierdossiers drinkwatervoorziening die de basis vormen voor de stroomgebiedbeheerplannen.

In de implementatie- en uitvoeringsagenda van de Beleidsnota Drinkwater worden de volgende acties opgenomen die zich richten op de kwaliteit van drinkwaterbronnen:

- Verbeteren en monitoren van kwaliteit oppervlaktewater en grondwater in relatie tot de drinkwatervoorziening.
- Opstellen handreiking voor toepassen preventieladder voor de bescherming van drinkwaterbronnen.
- Uitwerken aanbevelingen uit het rapport Staat drinkwaterbronnen (2020).
- Samenwerking met bovenstroomse landen.

Wat vindt Vewin?

- Geef aan dat alle overheden prioriteit moeten geven aan de bescherming en verbetering van de kwaliteit van bronnen voor drinkwater. Zorg hierbij voor een goede afstemming met aanpalende beleidsterreinen als landbouw, industrie en farmacie.
- Voorkom vervuiling en zet consequent in op aanpak bij de bron. Pak met voorrang PFAS aan. De drinkwatersector vindt dat deze stoffen in het geheel niet thuishoren in het milieu en de bronnen voor drinkwater. Vewin pleit voor een nationaal en Europees totaalverbod van PFAS.
- Werk samen met bovenstroomse landen aan verbetering van de waterkwaliteit. Neem bijvoorbeeld de in de Internationale Rijncommissie afgesproken 30% vermindering van microverontreinigingen in de Rijn als voorbeeld voor de Maas.
- Zorg voor een verbetering in de uitvoering van het waterkwaliteitsbeleid door waterkwaliteitsdoelen duidelijker te koppelen aan de uitvoeringscyclus, door kennis en capaciteit bij uitvoeringsorganisaties te vergroten, en door in te zetten op betere samenwerking tussen bevoegde gezagen op nationaal en regionaal/ lokaal niveau.